Heilu

4.9.2025

KIHNIÖ

Nerkoonjärvi Rantakaava-alueen arkeologinen inventointi 2025

Tilaaja:
Nosto Consulting Oy

Toteuttaja:
Heilu Oy

KIHNIÖ Nerkoonjärvi

Kaava-alueen arkeologinen inventointi 2025

Tiivistelmä

Kihniön kunnalla on meneillään rantakaavan muutos Nerkoonjärven rannoilla. Kaavainventoitiin kuuluu kuusi rantatonttia eri puolilla Nerkoonjärveä. Heilu Oy teki alueen arkeologisen esiselvityksen ja maastoinventoinnin kesällä 2025. Inventoitavilta alueilta ei tunnettu muinaisjäännöskohteita ennen selvitystä.

Inventoinnissa Kivelänniemen alueelta havaittiin kivilatomus vanhan peltoalueen läheisyydestä ja Soisenlahden vanhan torpan paikkaa muuna kulttuuriperintökohteena.

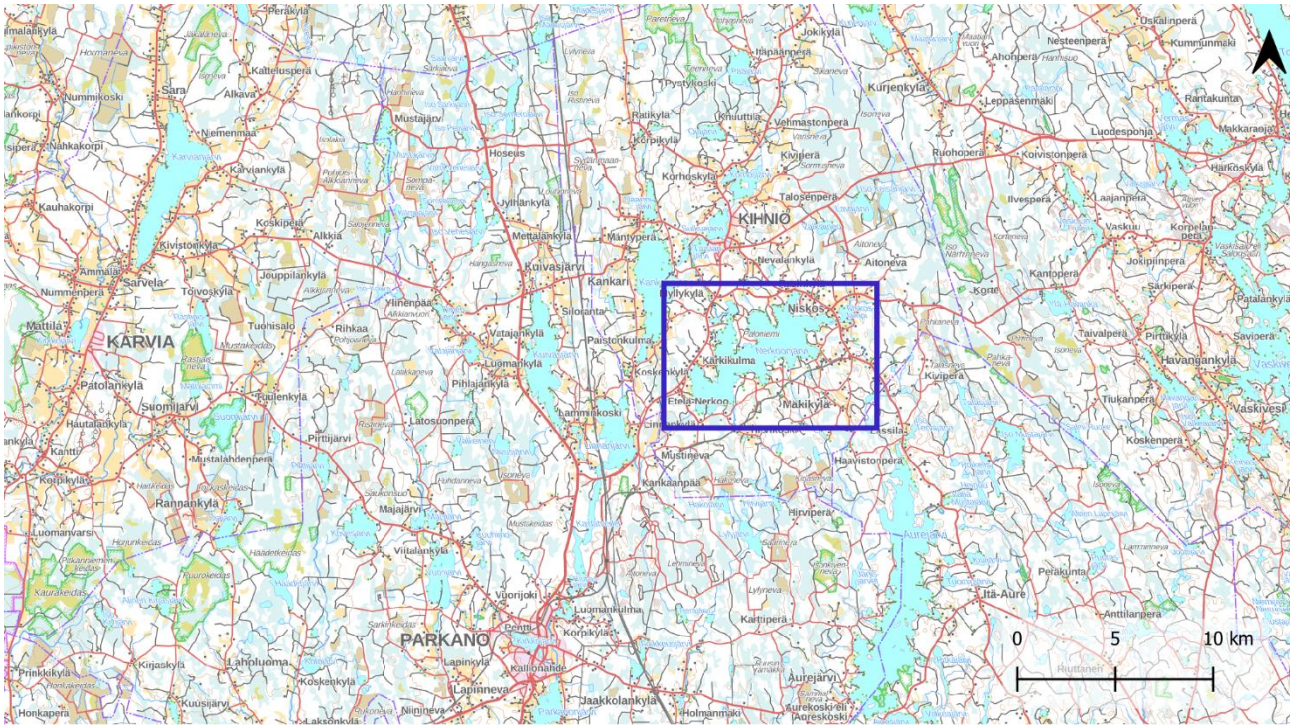
KIHNIÖ
KARVIA
PARKANO
Nisko
Etelä-Nerkoo
Makikylä
Karkikulma
Kankari
Kurjenkylä
Kivijärvi
Ruohoperä
Koivistonperä
Leppäsenmäki
Rantakunta
Luodesponja
Makkaraaja
Harkaskylä
Nesteenperä
Kummunmäki
Ahonperä
Jokikylä
Ilapäänperä
Pystykoski
Ratikylä
Korpikylä
Kynuttiin
Vehmastonperä
Kivijärvi
Korhoskylä
Talosenperä
Ilvesperä
Laajanperä
Vaskuu
Korpelanperä
Joukpiinperä
Sarkiperä
Kantoperä
Kortte
Taivalperä
Pirttikylä
Savinperä
Havangankylä
Tiukanperä
Vaskivesi
Koskenperä
Haavistonperä
Hirviperä
Perakunta
Itä-Aure
Anttilanperä
Kärttiperä
Aurejärvi
Aurekoski-eli Aureskoski
Jaakkolankylä
Holmanmäki
Kallionahde
Lapinkylä
Lapinneva
Niinineva
Kosken kylä
Lahpluoma
Kirjaskylä
Prinkkikylä
Kuusjärvi
Honkapera
Luomankulma
Korpikylä
Pentti
Vuorijoki
Luomankylä
Pihlajankylä
Latosuonperä
Majajärvi
Viitalankylä
Pirttijärvi
Mustalahdenperä
Rannankylä
Luomanvarsi
Kantti
Korpikylä
Hautalankylä
Suomijärvi
Fuulenkylä
Patolankylä
Tuohisalo
Rihkaa
Vatajankylä
Paistonkulma
Koskenkylä
Ylinenpaa
Silokanta
Kaivasjärvi
Mettalankylä
Mäntyperä
Jyllankylä
Kyllykylä
Nevalankylä
Aitoneva
Talosenperä
Koskipera
Alkkia
Kivistonkylä
Jouppilankylä
Töivoskylä
Ammala
Sarvela
Nummenpera
Mattilä
Kauhakorpi
Nahkakorpi
Karvjankylä
Niemenmaa
Mustajärvi
Alkava
Kalteuspera
Sara
Nummikoski
Hoseus
Lammikoski
Mustineva
Kankaanpaa
Majajärvi
Kärkikulma
Etelä-Nerkoo
Makikylä
Kivijärvi
Haavistonperä
Hirviperä
Aure
Kärttiperä
Aurejärvi
Aurekoski-eli Aureskoski
Jaakkolankylä
Holmanmäki
Kallionahde
Lapinkylä
Lapinneva
Niinineva
Koskenk

Sisällysluettelo

1. Johdanto 3
2. Alueen lähtötiedot 4
2.1. Ympäristö ja historia 4
2.2. Lähialueen aikaisemmat tutkimukset ja arkeologiset kohteet 5
3. Tutkimusmenetelmät 10
3.1. Esiselvitys 10
3.2. Maastotyöt 11
3.3. Havainnot 11
4. Arkeologiset kohteet 22
1. Hietanen Soisenlahti 23
2. Kivelänniemi 28
5. Yhteenveto 31
Lähteet 32

Arkistotiedot

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy / FM Alina Korte ja FM Kalle Luoto
Maastotyöaika:	2.7.2025
Tutkimusten rahoittaja:	Nosto Consulting Oy
Lähialueen aikaisemmat tutkimukset:	Timo Jussila ja Hannu Poutiainen inventointi 2008 Ville Laurila inventointi 2015 Vadim Adel tarkastus 2018

Taustakartat Maanmittauslaitoksen karttakuvapalvelusta (WMTS) 02-04/2025. Käytetty koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000.

Maanmittauslaitoksen 5 p laserkeilausaineiston käyttölisenssi: Käyttölisenssi MML 4671847411/05 00 00/2025 ja MML 0069687913/05 00 00/2025

1. Johdanto

Kihniön kunnalla on Nerkoonjärvellä meneillään rantakaavan muutos, johon liittyen Heilu Oy inventoi kuusi järven rannalla sijaitsevaa tonttia. Kaavamuutoksella on tarkoitus vahvistaa yksi alueella oleva loma-asunnon rakennuspaikka sekä osoittaa yksi uusi rakennuspaikka. Arkeologisen inventoinnin Heilu Oy:ltä tilasi ranta-asemakaavan on laatinut Nosto Consulting Oy.

Järven etelärannalla Soininperässä on kolme kaava-aluetta, Ruuhiniemi lännessä, Kiviniemi pohjoisessa ja Soisenlahti idässä. Näistä alueista noin 1 km päässä Jataniemessä on pieni kaava-alue. Viides alue sijaitsee Nerkoonjärven itäreunalla, Kivelänniemessä, ja kuudes järven länsireunalla Kirvesniemessä. Kaikilla inventoitavilla tonteilla on vähintään yksi loma-asunto. Tutkimusalueilta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta Nerkoonjärven länsireunalla on kivikautinen asuinpaikka ja järven ympärysseuduilla useita tervahautoja ja viljely- ja kaskiröykkiöitä. Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti lausunnossaan (28.03.2025, diar: 198/2025) alueelle tehtäväksi arkeologista inventointia, sillä Nerkoonjärven ympäristöä voidaan pitää potentiaalisena sekä esihistoriallisen, että historiallisen ajan arkeologisten kohteiden löytymiselle. Heilu Oy:n arkeologit FM Alina Korte ja FM Kalle Luoto laativat hankealueen arkeologisen esiselvityksen kesäkuussa 2025 ja maastotyö toteutettiin heinäkuussa 2025.

Kartta 2. Kaava-alueet sinisellä rajattuna maastokartalle. Punaisilla pisteillä merkattu tunnetut kiinteät muinaisjäännökset Ruohonen (lännessä) ja Kotaniemi (idässä).

2. Alueen lähtötiedot

2.1. Ympäristö ja historia

Kaava-alueet sijaitsevat noin 5,5 km Kihniön keskustan eteläpuolella, Nerkoonjärven rannalla. Inventoitavien alueiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 8 hehtaaria. Alueet ovat metsäisiä tontteja järven etelä-, itä- ja pohjoisreunalla ja alueiden rantavyöhykkeillä on vapaa-ajan asuntoja. Alueen maaperä on lähes kauttaaltaan hiekkamoreenia, muutamissa paikoissa on kalliomaata. Nerkoonjärven kaakkois- ja eteläpuolella sijaitsevat tunnetut tervahaudat ovat noin 168–182 metrin korkeustasolla. Järven länsireunassa sijaitseva kivikautinen asuinpaikka on alimmillaan 145 metrin korkeustasolla.

Nerkoonjärven etelärannan isojakokartassa vuodelta 1894 Soininperän kaava-alueista vain Soisenlahdessa on ihmistoimintaa. Muut kaava-alueet, Ruuhiniemi ja Kiviniemi Soininperässä ja idemmässä sijaitseva Jataniemi ovat kartalla muokkaamatonta ja asumatonta metsää. Soisenlahti kuului Hietasen kantatalon maihin, joka sijaitsi järvenlahden toisella puolella. Soisenlahden alueelle perustettiin Hietasen torppa vuonna 1799[1]. Myöhemmin Soisenlahti jaettiin Soisenniemeen ja Soisenlahteen vuonna 1907.

Vuoden 1900 pitäjänkartassa järven eteläreunan kaava-alueiden maankäyttö ei ole kokenut juuri muutoksia. Ruuhiniemi, Kiviniemi ja Jataniemi ovat edelleen muokkaamatonta metsämaata. Soisenlahden torpan paikalla näkyy peltoja ja niittyjä.

Nerkoonjärven itärannalla sijaitseva Kivelänniemen kaava-alue on vuoden 1805 isojakokartassa Kovasen taloon kuuluneen Kivelän torpan maita. Kaava-alueella ei tällöin ole muokattu maata, vaan Kivelän torpan pellot ja niityt jäävät kaava-alueen koillis- ja länsipuolelle. Vuoden 1807 puhtaaksi piirretyssä isojakokartassa kaava-alueen keskiosaan ulottuu pieni peltoalue. Vuoden 1948 ilmakuvassa sama L-muotoinen pelto on edelleen näkyvissä. Vuoden 1960 peruskartassa kyseinen pelto on merkattu niityksi.

Kirvesniemen kaava-alue sijaitsee järven länsirannalla, Talvitienlahden suulla. Vuoden 1907 tiluskartalla kaava-alue on asumatonta Kirvesniemen torpan rantamaita. Alueelle on merkattu kalliota sekä länsireunalle peltopalsta. Vuoden 1959 peruskartassa alueen maankäyttöön ei ole tullut muutoksia. Kirvesniemen itäpuolella oleva salmi on nimetty Talvitienlahdeksi. Salmen nimitykseen haettiin selitystä vanhoista kartoista, mutta merkintää mahdollisen talvitien reitille rannan puolella ei löydetty.

Nerkoonjärven pinnan laskulle haettiin lupaa ensimmäisen kerran 1902, mutta lupa saatiin vasta vuonna 1928 kun lupaa haettiin uudelleen. Vesistötoimikunnan päätöksellä järven pintaa laskettiin 1930–1940 lukujen vaihteessa noin 70–80 cm, jolloin järven pinnan korkeudeksi vakiintui 142,60 m mpy.[2]

[1] Heiskanen & Uimonen 2020
[2] https://www.nerkoonjarvi.fi/nerkoonjarvi/ (luettu 2.7.2025)

Järven pinnan lasku on vaikuttanut alueen maisemaan ja selittää myös vanhoista kartoista tehtyjä havaintoja. Korkeusmallissa järven rannoilla ja saarissa on selvästi nähtävissä vanhoja rantatörmäalueita. Nerkoonjärvessä olevat saaret, esimerkiksi Haikonsaari on järven pinnan laskemisen takia saanut maayhteyden.

2.2. Lähialueen aikaisemmat tutkimukset ja arkeologiset kohteet

Kaava-alueilla ei sijainnut tunnettuja arkeologisia kohteita ennen inventointia. Nerkoonjärven lähialueilta tunnetaan kuitenkin sekä esihistoriallisen, että historiallisen ajan muinaisjäännöksiä.

Nerkoonjärven länsipäässä, noin 2,4 km lähimmästä inventoitavasta kaava-alueesta sijaitsee Ruohonen- niminen kivikautinen/varhaismetallikautinen asuinpaikka (muinaisjäännöstunnus 250010005). Paikalta on löytynyt esimerkiksi kvartsi-iskoksia, kourutaltta, piinuolenkärki sekä muita kivikirveitä. Vuonna 2008 inventoinnissa tehdyt löydöt painottuivat maastossa havaittavissa olevalle muinaiselle rantatörmän niemekkeelle.

Nerkoonjärven etelä- ja kaakkoispuolella on useita tervahautakohteita, kuten noin 1,8 km päässä eteläisimmistä kaava-alueista oleva Korkiamaa (muinaisjäännöstunnus 1000029699) ja 3,5 km päässä oleva Myllymaa (muinaisjäännöstunnus 1000029700).

Järven itäpäässä rantavyöhykkeellä sijaitsee viljelyröykkiökohde Kotaniemi (muinaisjäännöstunnus 1000034349). Järven pohjoisrannalle, Paloniemeen on merkattu kaksi mahdollista muinaisjäännöstä, tervahaudat Paloniemi 1 ja Paloniemi 2. Kyseiset kohteet on havaittu Lidar 5p-aineistosta, eikä niitä ole tarkastettu maastossa.

Timo Jussila ja Hannu Poutiainen ovat tehneet Kihniö-Parkanon siirtoviemärilinjan arkeologisen inventoinnin vuonna 2008. Inventoitu linja on kulkenut Nerkoonjärven länsireunaa pitkin Kihniöstä kohti Parkanoa. Inventoinnissa Ruohosen kivikautista asuinpaikkaa tutkittiin koekuopittamalla ja tutkimusten perusteella asuinpaikan todetaan sijoittuvan Ruohosen talon kaakkoispuolelle, pellon laitaan.

Ville Laurilan vuonna 2015 suorittamassa inventoinnissa tarkastettiin esimerkiksi Korkiamaa- ja Myllymaa- nimiset tervahaudat. Vadin Adel on vuonna 2018 tarkastanut Nerkoonjärven itärannalla sijaitsevan Kotaniemen viljelyröykkiökohteen.

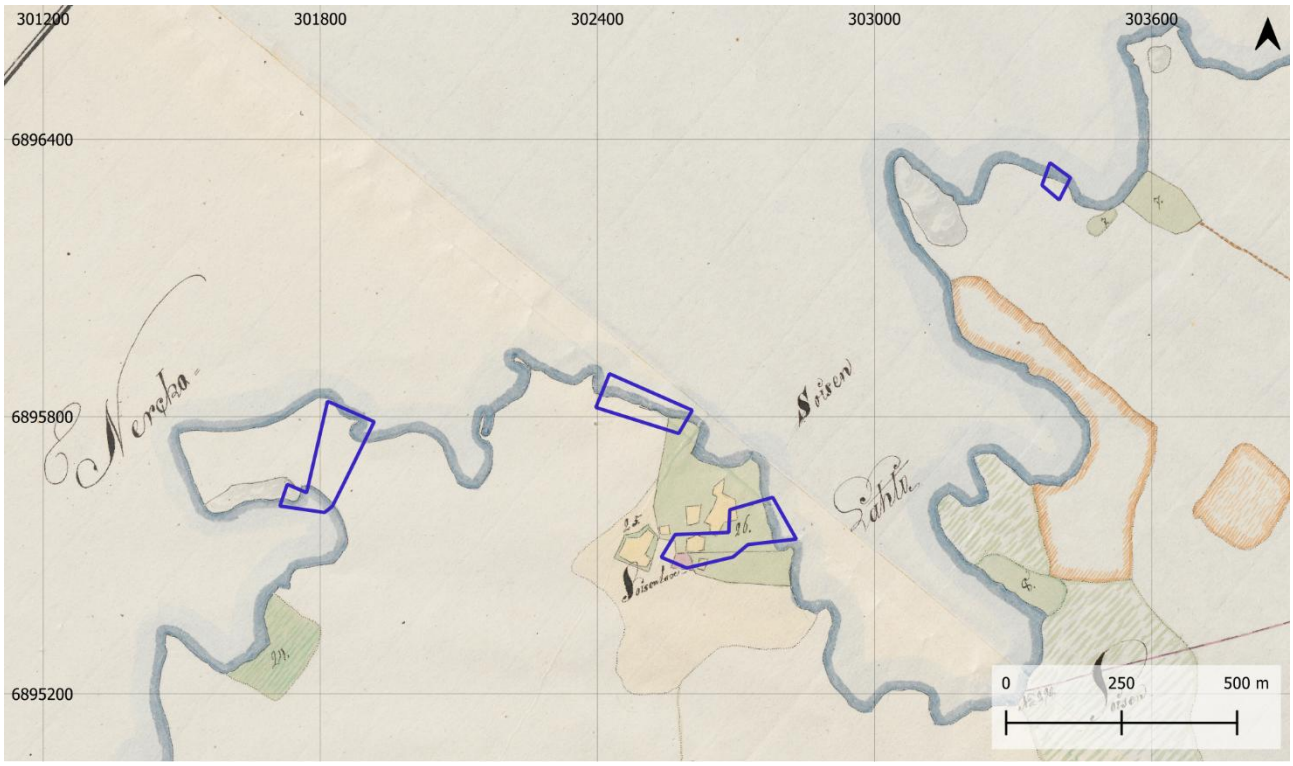

Kuva 1. Nerkoonjärven etelärannan isojakokartta vuodelta 1804. Sinisellä rajattuna kaava-alueet Soininperässä ja Jataniemessä.

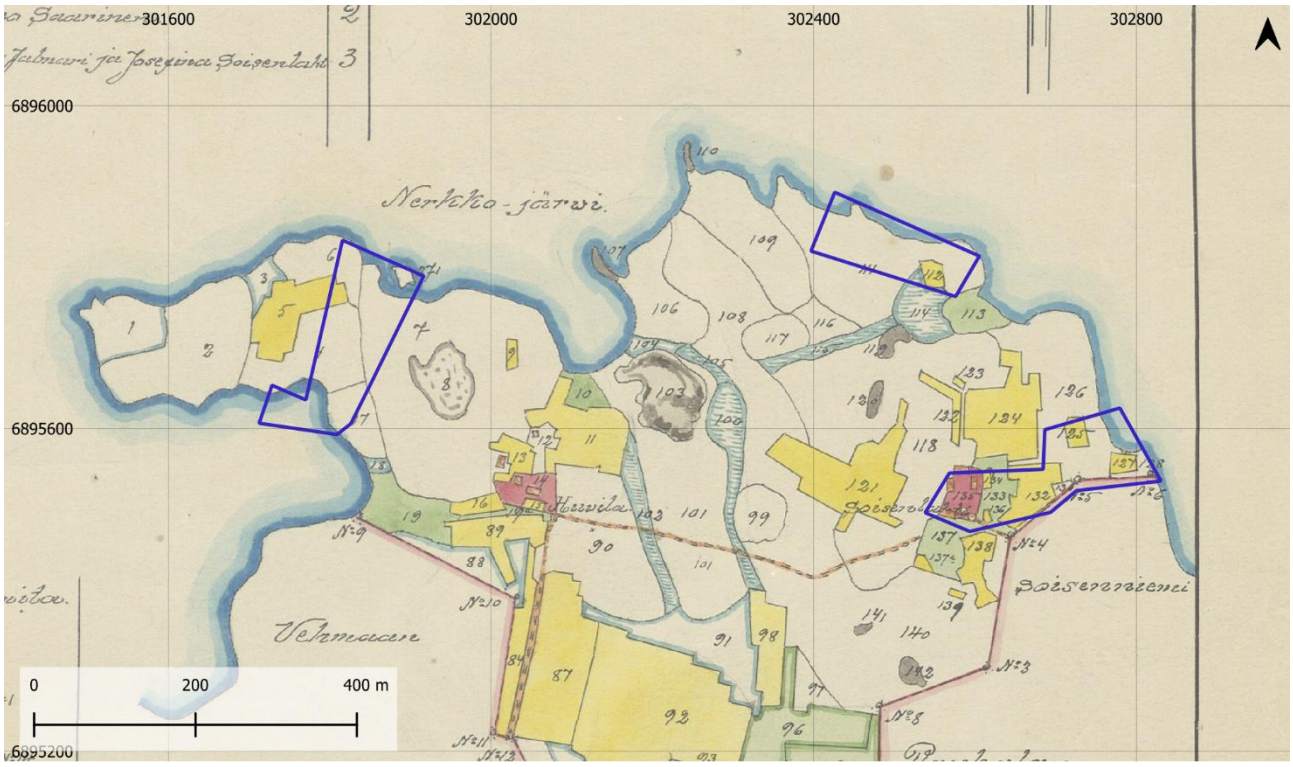

Kuva 2. Tiluskartta Soisenlahden kruunutorpan maista vuodelta 1804. Sinisellä rajattuna kaava-alueet Ruuhiniemi. Kiviniemi ja Soisenlahti Soininperän alueella.

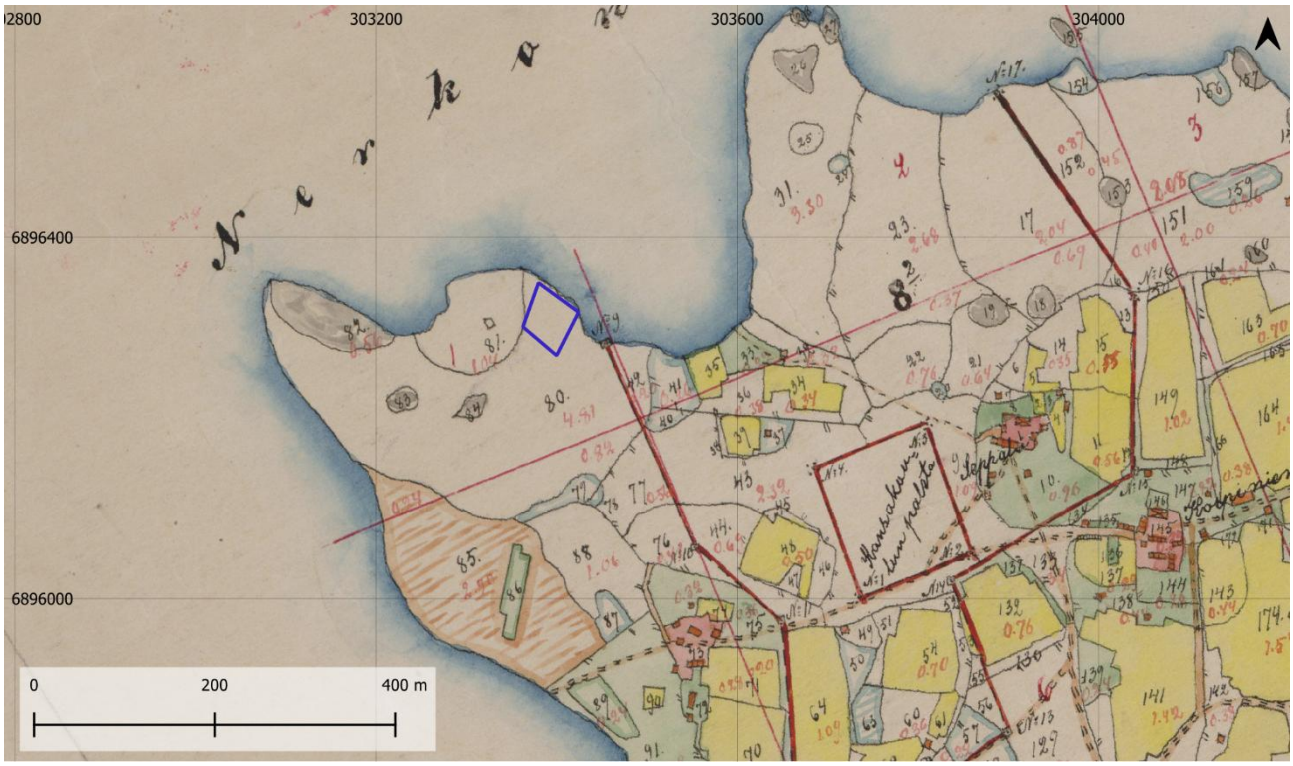

Kuva 3. Vuoden 1914 tiluskartta. Sinisellä rajattu Jataniemen kaava-alue.

Kuva 4. Nerkoon kylän isojakokartan ote Kirvesniemen torpan maista vuodelta 1805.

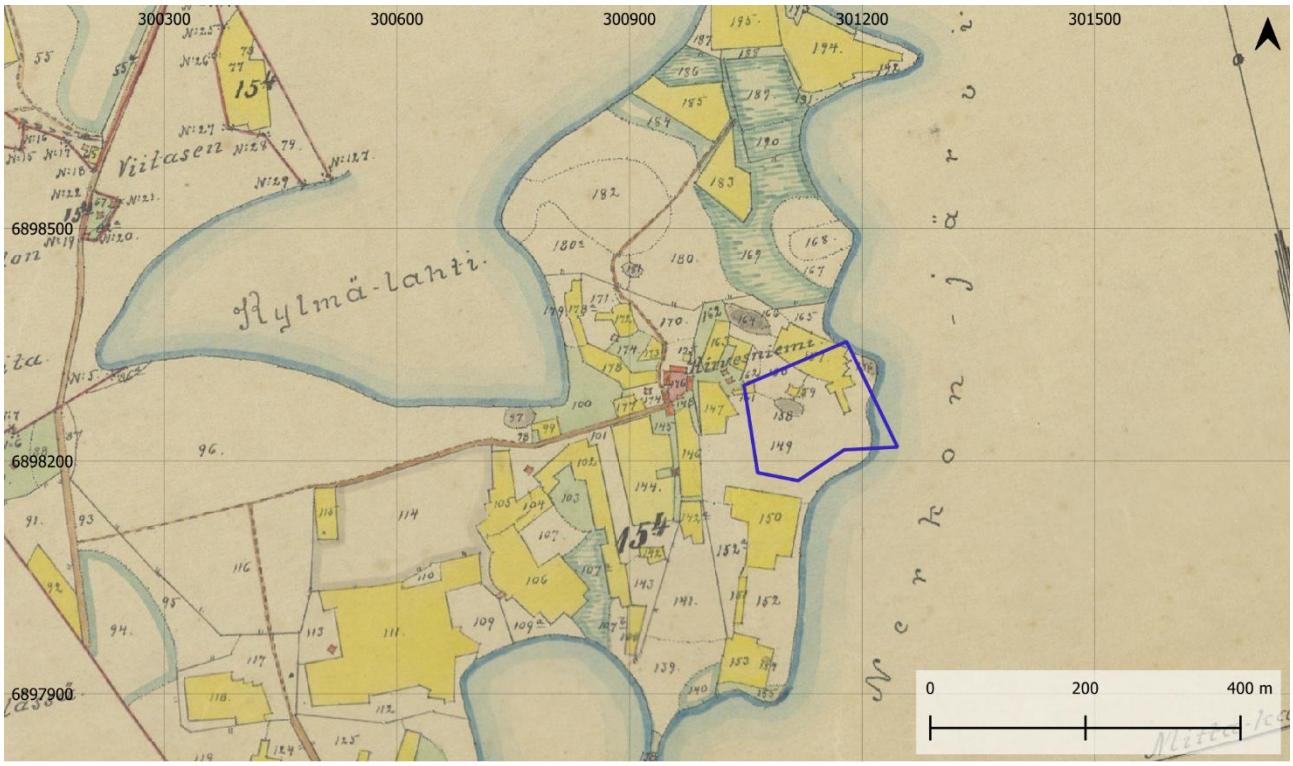

Kuva 5. Vuoden 1907 tiluskartta Kirvesniemen torpan maista. Kaava-alue rajattuna sinisellä.

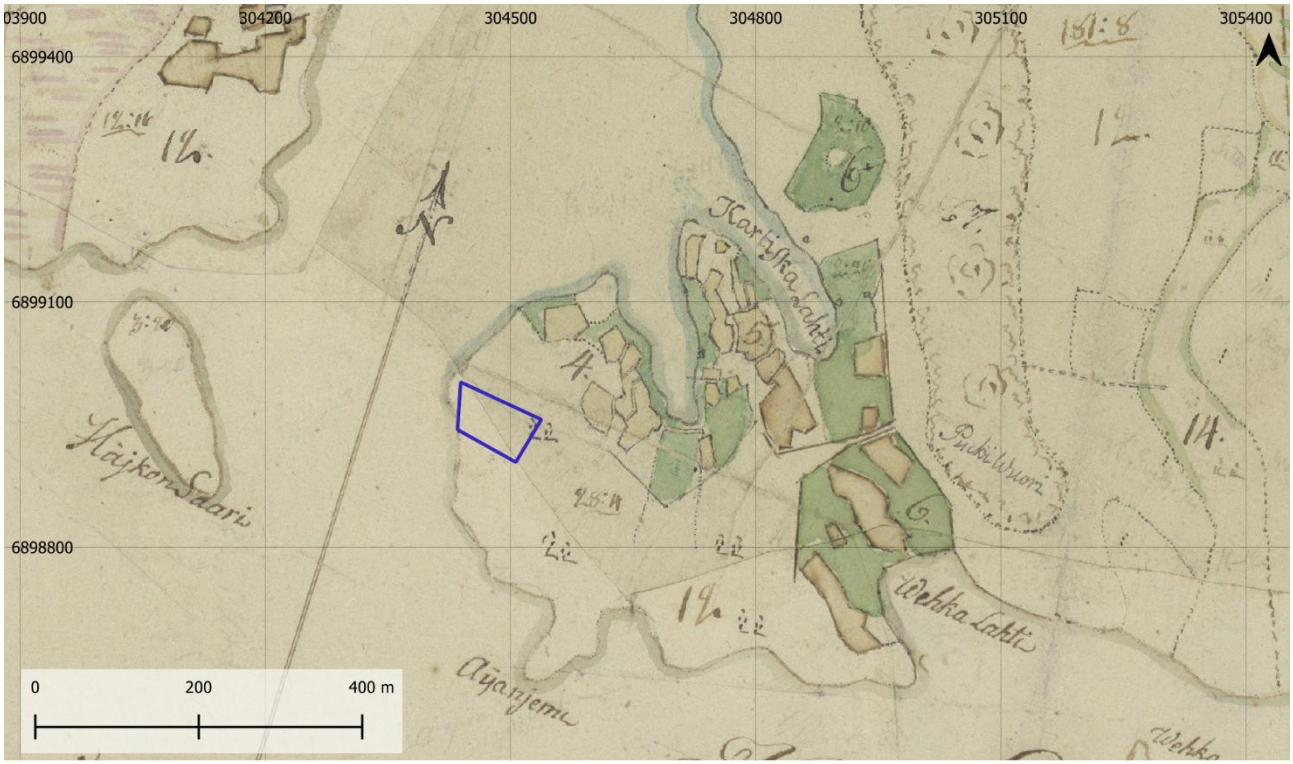

Kuva 6. Vuoden 1805 isojakokartan ote Kivelän torpan maista Kivelänniemen alueella. Kaava-alue rajattuna sinisellä.

Kuva 7. Vuoden 1807 isojakokartan ote Kivelän torpan maista. Sinisellä rajatulla kaava-alueella on peltoa.

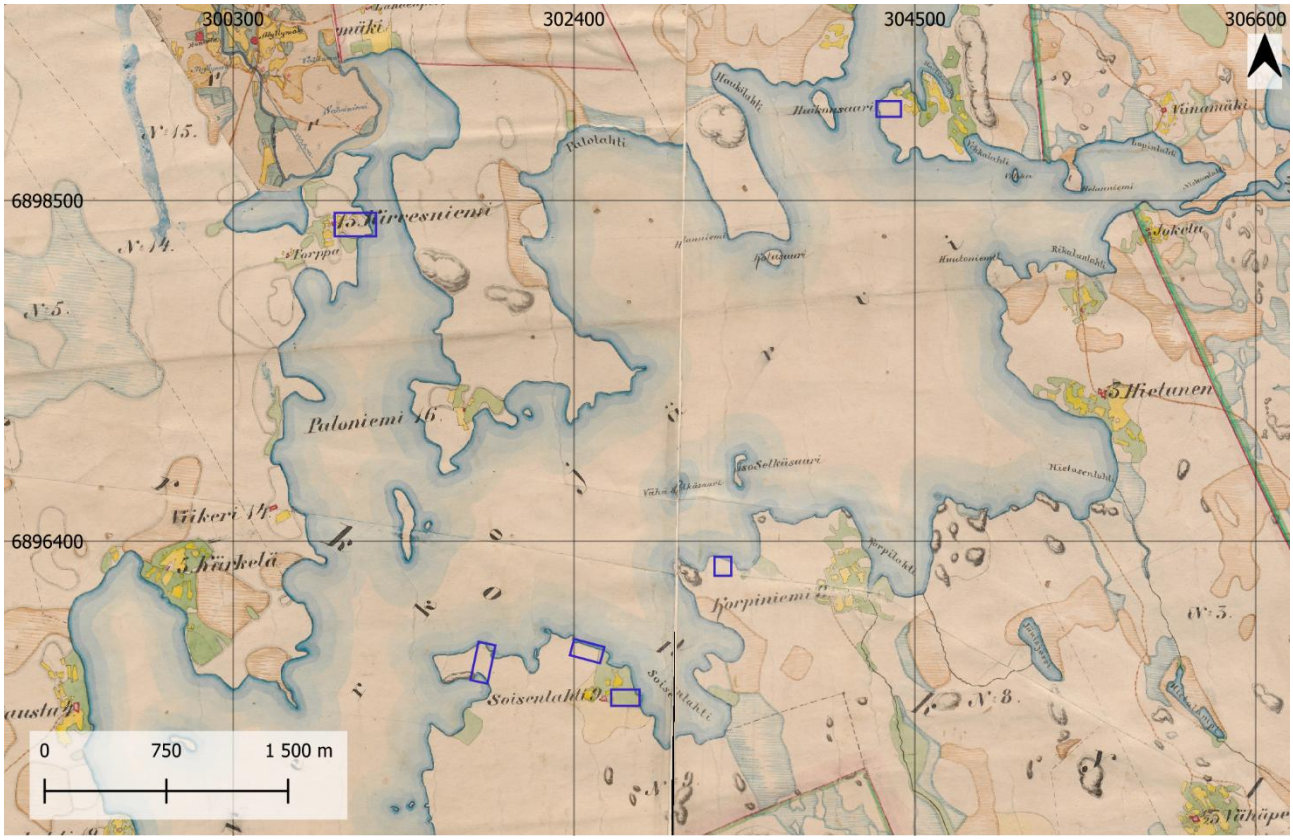

Kuva 8. Kaava-alueiden sijainti merkattuna sinisellä rajauksella vuoden 1900 pitäjänkartalle.

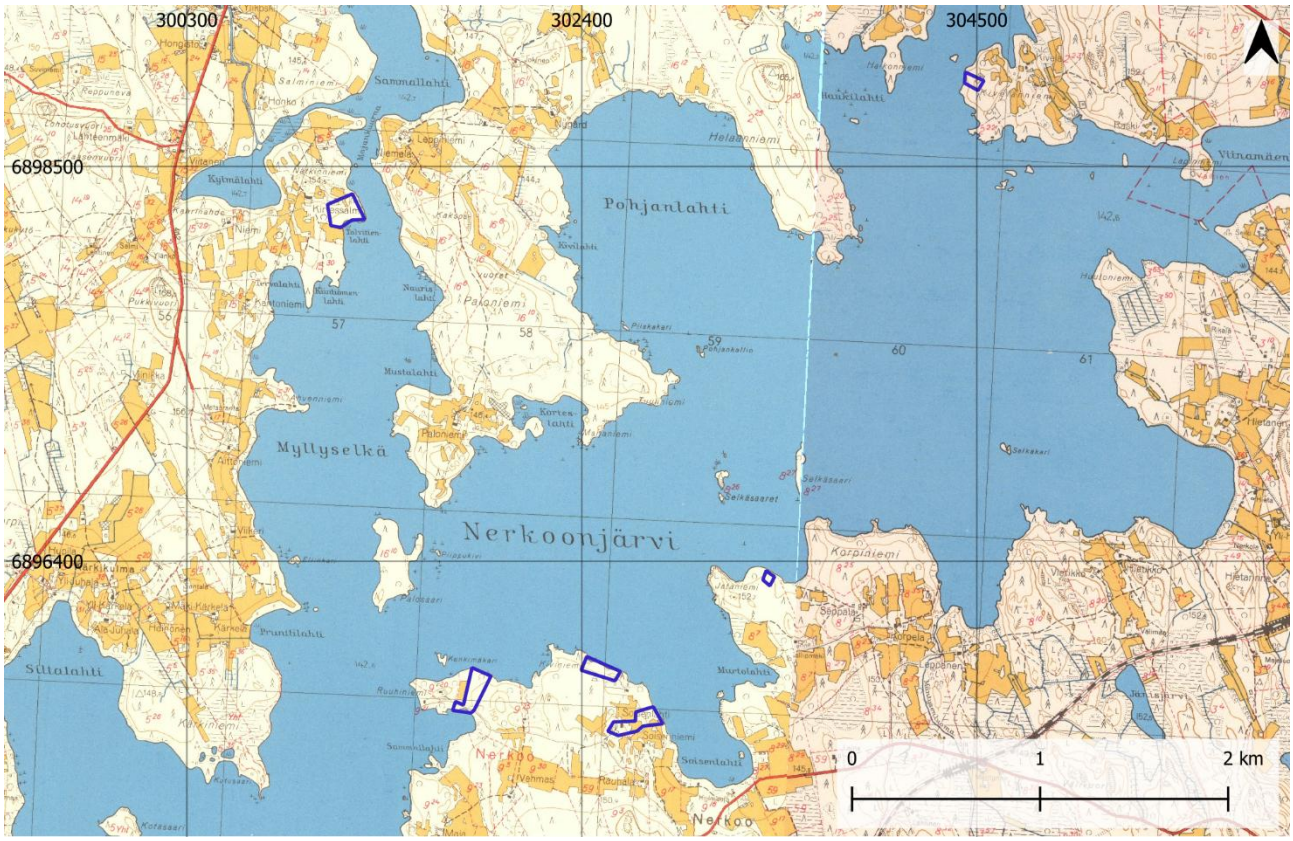

Kuva 9. Kaava-alueet vuosien 1959 ja 1960 peruskartoilla.

3. Tutkimusmenetelmät

3.1. Esiselvitys

Alueesta laadittiin kattava esiselvitys ennen maastoon menoa. Selvityksen aluksi käytiin läpi aluetta kuvaavat kartat (isojako-, pitäjän-, tilus- ja peruskartta) 1800–1900-luvuilta. Karttoja haettiin Kansallisarkiston Astia-verkkopalvelusta ja 1900-luvun peruskartta ladattiin Maanmittauslaitoksen Vanhat painetut kartat-verkkosivustolta. 1900-luvun historialliset ilmakuvat käytiin läpi Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkunasta. Historialliset kartat ja ilmakuvat asemoitiin nykykartan päälle ja niistä tarkasteltiin alueelle sijoittuvia arkeologisesti mielenkiintoisia kohtia, kuten historiallisen ajan kylien sijaintia ja rajoja. Selvityksen aikana käytiin läpi myös Maanmittauslaitoksen 5 p laserkeilausaineisto[3] arkeologisesti mielenkiintoisten maastonmuotojen, kuten röykkiöiden tai kuoppajäännösten, havaitsemiseksi. Lähialueen tunnettujen arkeologisten kohteiden tietoja sekä aikaisempia inventointiraportteja tarkasteltiin Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta (www.kyppi.fi). GTK:n maaperäkartta (20k) käytiin myös läpi potentiaalisten maastonkohtien selvittämiseksi.

[3] Käyttölisenssi MML 4671847411/05 00 00/2025 ja MML 0069687913/05 00 00/2025

3.2. Maastotyöt

Allekirjoittanut teki maastotyöt 2.7.2025. Inventointimetodina oli silmämääräinen havainnointi ja pienten lapionpistojen teko. Havainnointiolosuhteet olivat vaihtelevat, koska osa kaava-alueista oli harvaa metsäaluetta ja matalaa varpukasvillisuutta, mutta osa kasvoi pitkää, yli metrin korkuista heinikkoa, joka vaikeutti maan muotojen havainnointia. Maastossa kuljetut reitit ja havainnot tallennettiin GPS- paikantimella (Garmin Montana 67, tarkkuus ± 5 metriä).

3.3. Havainnot

Maaperä kaava-alueilla oli hiekkamoreenia sekä kalliomaata. Maaperä oli kaikilla kaava-alueilla erittäin kivikkoista, ja isoja maakiviä näkyi useassa paikassa kasattuna esimerkiksi tien viereen ojien kaivuun ja tonttien maanmuokkauksen jäljestä. Paikoitellen kivikkoisuus häiritsi koepistojen tekemistä.

Soininperän kolme kaava-aluetta olivat hiekkamaastoisia havupuumetsäisiä rantatontteja, joilla oli loma-asuntoja. Alueista läntisin, Ruuhiniemi oli sekametsää ja etelärannalta kosteaa vesijättömaata. Alueen pohjoisosassa sijaitsevan mökin vierestä oli raivattu tontti, jolla maan pintakerros oli kokonaan poistettu. Paikalla oli hiekkamoreeninen kenttä, jossa kasvoi muutamia puita.

Kiviniemen kaava-alueella oli vain vähän luonnontilaista maastoa vanhempien mökkien pihojen reunoilla. Metsä kasvoi varpukasvillisuutta. Alueen länsireunalla maasto oli raivattu hiekkakentäksi uusien vapaa-ajan asuntojen ympäriltä. Kaava-alueen ohi kulkevan tien toisella puolella oli pari vuotta sitten hakattu sekametsäaukio, jonka ojien profiilista näki maaperän olevan hyvin kosteaa hiekkamoreenia.

Soisenlahden alue oli rannasta täysin rakennettua vapaa-ajan asuntoaluetta. Pihat olivat muokattuja ja rantakaistaleet tasoitettua maata. Talojen luoteispuolella oli vanhalta pellolta vaikuttava nuori metsikkö, jossa maaperä vaihtui vanhan peltomultakerroksen alla ruskeaan hiekkaan. Soisenlahden vanha torpan pihapiiri oli myös remontoitu ja maata muokattu hiljattain. Pihapiiriin oli tehty uudet kukkapenkit, ajoteitä oli paranneltu sekä päärakennukselta vedetty salaojaputket kohti rantaa. Isoista luonnonkivistä oli kasattu kivivallia reunustamaan pihapiiriä. Vanha pelto pihapiirin länsipuolella oli harvakseltaan puita kasvavaa korkeaa heinikkoa. Kaava-alueen eteläreunan metsikössä oli myös isoja luonnonkiviä, luultavasti pelloilta pois raivattuja.

Jataniemen kaava-alue oli vapaa-ajan asuntotontti, jolla oli kaksi isompaa rakennusta sekä monia pieniä vajoja. Keskellä pihamaata oli iso kalliopaljastuma.

Kivelänniemen alueella oli vapaa-ajan asunnon lisäksi useita ulkovajoja. Tontin luoteisreunalla oli kalliojyrkänne, joka jatkui päärakennuksen kupeeseen. Tästä maa laski varpukasvillisuutta kasvavaksi metsänpohjaksi kohti rantaa. Kaava-alueen kaakkoisreunasta, kalliojyrkänteen päältä havaittiin kivilatomus. Latomus oli noin 3,5 m pitkä matala kiviaita, joka oli tehty kalliomaan päälle kahden paljastuman väliin. Leveyttä latomuksella oli noin 80 cm.

Kirvesniemen kaava-alueella sijaitsi uusi vapaa-ajan asunto aivan sen kaakkoislaidassa. Ranta sekä alueen länsi- että eteläreunalla oli kosteaa vesijättömaata, joka kasvoi varpuja. Alueen

pohjoisosassa maasto oli koivua kasvavan vanhaa peltoa, mutta alueella oli myös tiheää kuusimetsää.

Kartta 3. Maastossa tarkastetut alueet Soininperän alueella ja ympäristössä.

Kartta 4. Maastossa tarkastetut alueet Kirvesniemen ympäristössä.

Kartta 5. Maastossa tarkastetut alueet Kivelänniemen alueella.

Ruuhiniemi

Kuva 10. Kaivettu ala alueen pohjoispäädyssä lähellä vapaa-ajan asuntoa. Maaperä oli hiekkamoreenia jonka joukossa oli isoja kiviä.

Kuva 11. Kosteapohjainen sekametsä alueen etelälaidalla vesijättömaan rajalla.

Kiviniemi

Kuva 12. Mökkirantaa Kiviniemen alueella.

Kuva 13. Uusien vapaa-ajan asuntojen pihapiirit alueen länsipäädyssä olivat hiekkamoreenia ja täyttösepeliä.

Soisenlahti

Kuva 14. Soisenlahden torpan paikka. Nykyään Hildalana tunnettu paikka toimii majoituskäytössä.

Kuva 15. Entisen pellon aluetta Soisenlahdessa. Taustalla Hildalan pihamökki.

Kuva 16. Vapaa-ajan asuntojen pihat rannassa olivat muokattuja ja rakennettuja.

Kuva 17. Aivan kaava-alueen rajalla oli isoja pyöreitä luonnonkiviä. Kivikon takana Soisenniemen edelleen viljelyksessä olevat pellot.

Jataniemi

Kuva 18. Jataniemen kaava-alue oli pääosin rakennettua mökkipihaa.

Kivelänniemi

Kuva 19. Tontin kaakkoisreunassa havaittu kivilatomus.

Kuva 20. Tonttia reunusti kalliojyrkänne, joka jatkui aivan rakennuksen eteen asti.

Kirvesniemi

Kuva 21. Sekametsää Kirvesniemen kaava-alueen keskiosassa. Puiden lomasta näkyy Talvitienlahti.

Kuva 22. Vanha rantatöyräs Kirvesniemen kaava-alueen rannalla.

Kuva 23. Varpuja kasvavaa hiekkamoreenipohjoista metsää rannassa. Puiden takana näkyy vapaa-ajan rakennuksen saunarakennus rannassa.

4. Arkeologiset kohteet

Kartta 6. Arkeologiset kohteet 1 ja 2.

1. Hietanen Soisenlahti

Muinaisjäännöstunnus:
Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat, torpat
Ajoitus: historiallinen aika 1700-luku - nykyaika
Koordinaatit: N 6895521 E 302593 z m mpy
Koordinaattiselite: keskikoordinaatit
Aiemmat tutkimukset: -

Aiemmat löydöt: -
Inventointilöydöt 2025: -

Inventointihavainnot 2025:
Hietasen torppa eli nykyinen Soisenlahti rakennettiin paikalle vuonna 1799. Hietasen kantatalo on sijainnut torpan itäpuolella olevan järvenlahden toisella puolella. Soisenlahteen liittyi sen nuorempi osatalo Soisenniemi, joka erotettiin 1907 Soisenlahdesta[4]. Soisenlahden ja Soisenniemen alue on kulttuurimaisema-aluetta, eli vanhan asutuksen ja viljelyn maisemia.

Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella osa tilan rakennuksista sijaitsee samalla paikalla kuin esimerkiksi 1804 tiluskartalla. Nykykarttaa ja vuoden 1804 tiluskarttaa verratessa näyttää, että päärakennus ja sitä vastapäätä oleva aitta, sekä kaava-alueen eteläreunassa ja lounaiskulmassa olevat suorakaiteen muotoiset ulkorakennukset olisivat säilyneet samoilla paikoilla. Kaava-alueen eteläreunassa olevasta rakennuksesta on mahdollisesti purettu toinen siipi, sillä rakennus on ollut L-muotoinen, tai rakennus on siirretty paikalleen muualta. Vuoden 1948 ilmakuvassa on myös kaksi neliönmallista pienempää rakennusta sekä pihan pohjoispuolella yksi iso rakennus, joita ei nykyään enää ole. Nykypäivän tielinja etelästä näyttää noudattelevan myös samaa linjaa pihapiirin aitan kohdalle asti kuin vuoden 1948 ilmakuvassa.

Nykyään Soisenlahti on vuokrattava majoituspaikka nimeltä Hildala. Paikallisten mukaan tilan päärakennus on remontoitu kokonaan noin vuosi sitten. Tilan ulkorakennuksiin oli laitettu uudet katot ja vesikourut, ja päärakennuksen taakse on vedetty salaojaputket, jotka ulottuvat itäpuolen vanhalle pellolle. Pihapiiriä oli muokattu, tiet kunnostettu ja kukkapenkereet yms. istutusalueet reunustettu isoilla suorakaiteen muotoisilla kivillä (ns. rotvallikiviä). Pihan ympäristöön oli kasattu isoista pyöreistä maakivistä kivivalleja reunustamaan piha-aluetta. Niin päärakennuksen kuin hirsisten ulkorakennusten kivijalat ja sokkelit näyttivät uudistetuilta, joten rakennuksia on saatettu siirtää, tai ainakin niiden alustoja ja kivijalkoja on muokattu. Pihan kaakkoisreunassa on uudelta näyttävä pieni majoitusmökki.

Soisenlahden torpan paikkaa ehdotetaan muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Maastokartan aluerajaus on tehty piha-alueelle, jotka esiselvityksen ja maastotyön perusteella eivät todennäköisesti ole täysin nuoremman maankäytön muokkaamia.

[4] Heiskanen & Uimonen 2020

Kartta 7. Ehdotus Soisenlahden muun kohteen aluerajaukseksi.

Kuva 24. Soisenlahti vuoden 1948 ilmakuvassa. Sinisellä kaava-alueen rajaus.

Kuva 25. Soisenlahden eli nykyisen Hildalan pihapiiriä kuvattuna pohjoisesta.

Kuva 26. Pihan aitta. Taustalla päärakennus ja etualalla vasemmalla luonnonkivistä kasattua vallia.

Kuva 27. Aitta ja muokattua pihamaata.

Kuva 28. Pihan eteläreunan ulkorakennus. Takana musta pieni vierasmökki.

Kuva 29. Pihapiirin lounaiskulman piharakennus.

2. Kivelänniemi

Muinaisjäännöstunnus:
Muinaisjäännöstyyppi: Kivirakenteet, kiviaidat
Ajoitus: historiallinen aika, 1800–1900-luku
Koordinaatit: N 6898922 E 304502 z m mpy
Koordinaattiselite: gps mittaus
Aiemmat tutkimukset:

Aiemmat löydöt:
Inventointilöydöt 2025:

Inventointihavainnot 2025:
Aitamainen kivilatomus sijaitsi Kivelänniemen kaava-alueen kaakkoisreunassa, kallion laella. Latomus kasvoi sammalta ja näytti olevan hieman romahtanut eteläpäädystä. Kooltaan latomus oli noin 3,5 m x 0,8 m. Korkeudeltaan latomus oli noin 70 cm. Eteläpäädyssä latomus loppui kalliopaljastumaan, jonka jälkeen kallion reuna sukelsi jyrkästi noin paria metriä alemmas. Latomuksen läheisyydessä on vanhojen karttojen perusteella sijainnut peltopalsta vuoden 1807 isojakokartassa, joka on merkattu niityksi vuoden 1960 peruskartassa. Pelto näkyy myös vuoden 1948 ilmakuvassa L-muotoisena palstana. Lähialueelta ei tunneta muuta rakennelmaa selittävää tekijää vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella.

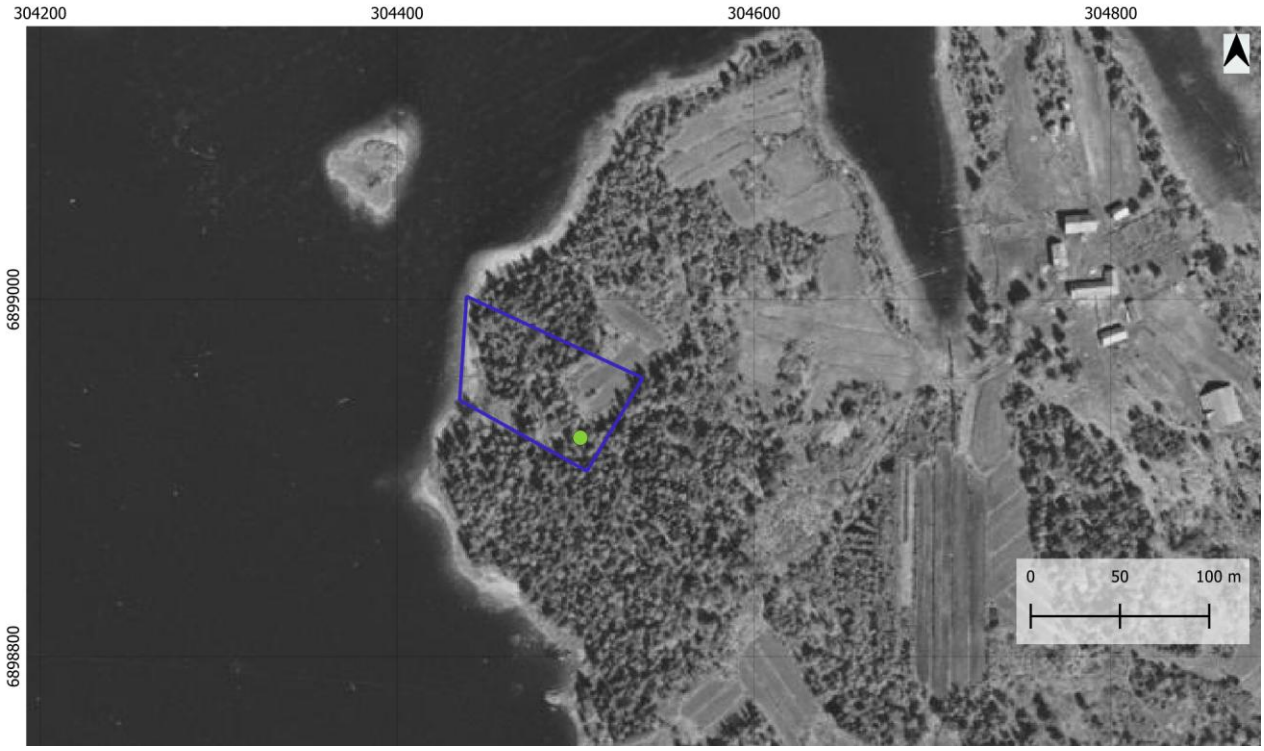

Kuva 30. Kivelänniemen kaava-alue rajattuna vuoden 1948 ilmakuvaan. Vihreällä pisteellä on merkitty kivilatomuksen paikka.

Kartta 8. Kohde 2, Kivelänniemi.

Kuva 31. Latomus kokonaisuudessaan. Selkein osa oikeassa reunassa kuusen vieressä. Vasemmassa reunassa koivun takana latomus näyttää hieman romahtaneen kalliopaljastuman päältä pois. Kuva luoteeseen.

Kuva 32. Kuva latomuksen pohjoispäästä. Kuva luoteeseen.

5. Yhteenveto

Kihniön Nerkoonjärven alueilla on meneillään kaavoitushanke. Heilu Oy:n arkeologit FM Kalle Luoto ja FM Alina Korte teki kaava-alueiden arkeologisen inventoinnin. Korte teki inventoinnin maastotyöt 2.7.2025. Alueelta ei tunnettu arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita ennen inventointia.

Alueelle sijoittuva Soisenlahden tilan alue eli vanha Hietasen torppa rakennettiin jo 1799. Osa pihapiirin rakennuksista vaikuttaa karttojen perusteella olevan vuoden 1804 tiluskartan mukaisilla paikoilla. Tilan nykyinen pihapiiri on voimakkaasti muokattua ja kaivettua. Soisenlahden torpan pihapiiriin tehtyä aluerajausta ehdotetaan muuksi kulttuuriperintökohteeksi.

Inventoinnissa havaittiin kivilatomus Kivelänniemen alueella kalliopaljastuman päällä. Latomus todennäköisesti liittyy vuosien 1804 isojakokartalla ja vuoden 1960 peruskartalla alueella sijainneeseen pelto/niittyalueeseen. Kivilatomusta ehdotetaan muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Muut alueen kivikasat olivat nuoria ja liittyvät Nerkoonjärven maankäyttöön ja varsinkin viime vuosikymmenien vapaa-ajan asuntojen rakentamiseen.

Alina Korte ja Kalle Luoto
4.9.2025

Lähteet

Tutkimusraportit: (https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx)

- Jussila, Timo & Poutiainen, Hannu 2008. Kihniö-Parkano Siirtoviemärilinjan muinaisjäännösinventointi. Mikroliiitti Oy.
- Laurila, Ville 2015. Pohjoinen Pirkanmaa, eteläinen Etelä -Pohjanmaa ja itäinen Satakunta kulttuuriperintöinventointi 2015. Metsähallitus.
- Heiskanen Jari ja Uimonen Laura 2020. Kulttuuriympäristöselvitys. Kihniö rakennettu ympäristö 2020. 6. Nerkoon kylä.

Digitaaliset lähteet:

- Nerkoonjärvi, tietoa järven historiasta, https://www.nerkoonjarvi.fi/nerkoonjarvi/

Kartat:

Kansallisarkisto: (https://astia.narc.fi/uusiastia/index.html)

- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma):
  - Pitäjänkartasto. 2214 01 Ia.* -/- -. Kihniö . Kansallisarkisto. Viitattu 30.6.2025. (v.1900)
  - Pitäjänkartasto. 2212 10 Ia.* -/- -_1. Parkano, Kihniö . Kansallisarkisto. Viitattu 30.6.2025. (v.1900)

- Maanmittaushallituksen uudistusarkisto.
  - A34:4/1-5 Nerko; –1804, jakso 1 (1804)
  - A34:4/6-7 Nerko; N:o 2 Kovanen, isojaon kartta ja jakokirja (1807)
  - A34:4/25-34 Nerko; N:o 2 Kovanen halottu 2:1-4 (1898)
  - A34:4/45-48 Nerko; N:o 9 Soisenlahti halottu 9:1-2 (1905)
  - A34:4/78-80 Nerko; RN:o 8:6 Korpiniemi lohottu 8:7-8, jakso 1 (1917)
  - A34:4/49-51 Nerko; N:o 15 Kirvesniemi lohottu 15:1-2, jakso 1 (1907)

Maanmittauslaitos:

Vanhat painetut kartat- latauspalvelu: (https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/)

- 2212 10 Kankarinjärvi & 2214 01 Kihniön asema, v. 1959 & 1960

Paikkatietoikkuna: https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/

- Historialliset ilmakuvat v. 1948 & 2001